

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(Энг кадимги замонлардан хозиргача)

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАРИХ ВА МАДАНИЙ МЕРОС ФАКУЛЬТЕТИ

БУХОРО ТАРИХИ КАФЕДРАСИ

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(энг қадимги замонлардан ҳозиргача)

мавзусидаги Республика илмий-амалий (онлайн) конференция

МАТЕРИАЛАРИ

Бухоро – 2021

ором мекард»¹. Бо савганди дуввум, намояндагон (пешвоён)-и қабилаҳои бонуфуз ва амалдорон итоати ниҳой ва эътирофи хонро маълум мекарданд. Ба як калима, дар Бухоро баргузор шудани маросими тоҷузори ҳокимияти вориси тахтро қонунӣ мекард ва тоҷузори такрорӣ дар Самарқанд муқаддас будани ҳокимияти хонро тасдиқ мекард. Аҳамияти ҳарду маросим аз он иборат буд, ки ҳатто агар мубориза барои қудрат қатъ нашуда бошад ҳам, аллақай мавқеи хон мустақкам мегафт, зеро намояндагони гурӯҳҳои муҳолиф бо хони қонунӣ мубориза мебуданд ва қудрати худро аз даст меоданд².

Ҳамин тавр, баргузор намудани маросими тоҷузори робитаи ҳокимияти марказиро бо маъалҳо ва вилоятҳои хонигарӣ мустақкам мекард, ба иваз шудани ҳокимони маъалҳо ва мансабҳои давлатӣ мусоидат менамуд, мустақкамии ҳокимияти марказӣ ва тартиботро дар низомии идоракунии давлатӣ таъмин менамуд.

Н.А.КИСЛЯКОВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ ФЕОДАЛ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ЎРИТИЛИШИ

*Умаров Бахтишод Бахриддин ўгли-
БухДУ магистранти*

Ўрта Осиёдаги патриархал-феодал муносабатлар асосан кўчманчи ёки ярим кўчманчи жамиятлар асосида ўрганилиб келинган. Бу муаммо йигирманчи асрнинг бошларига қадар ўрганилмаган. Сабаби кўчманчи ва ярим кўчманчи аҳоли анча пайтлардан бери ҳаракатсиздир. Н.А.Кисляков патриархал-феодал муносабатларни тадқиқ этиш мақсадида иқтисодий ва маданий жиҳатдан кам ўрганилган Бухоро амирлиги ҳудудларини танлади.

Бухоро амирлиги ҳудудларида дала тадқиқотлари олиб бориш давомида кўплаб муҳим жиҳатларни, оила-ниҳоҳ ва феодал-патриархал муносабатлар билан боғлиқ маълумотларни қайд этиб борди ва ўз асарига киритди³. Бухоро амирлигида кўчманчи аҳолининг улуши оз бўлганлиги, амирликнинг сўнги давридаги аҳолининг асосий қисми ўтроқ бўлганлиги боис тадқиқотлар давомида Н.А.Кисляков йирик фундаментал асарлар, қўл ёзмаларга ҳам мурожаат қилди.

Тарихдан маълумки, 1950 йилда ушбу муаммо Тоҷикистонда ўтказилган махсус илмий сессия давомида ва “Вопросы истории” журнали саҳифаларида тарихчилар ва этнографлар ўртасида қизгин мунозарага сабаб бўлган. Кисляков собиқ Бухоро хонлигининг ўзига хос ўтроқ қишлоқ

¹ Ҳамон ҷо. С.54.

² Соловьева О.А. Поведенческий символ власти... С.109.

³ Кисляков Н.А. Патриархально-феодалные отношения среди оседлого сельского населения Бухарского ханства в конце XIX-нач XX вв. М-Л, 1962.

аҳолиси ҳақидаги материаллар асосида масалани ишлаб чиқиш вазифасини қуйидагича белгилаб берди: “Патриархал-феодал муносабатлар формуласи” икки хил муносабат турини, яъни патриархални бир томондан, феодал, бошқа томондан, лэкин уларнинг ҳар бирига хос бўлган муносабатларнинг моҳиятини белгиламайди, қайси муносабатлар устун бўлганлиги ва етакчи бўлганлигини кўрсатмайди деб таъкидлади. Н.А.Кисляковнинг иши қишлоқнинг ўтроқ аҳолисига бағишланган бўлсада, муносабатларнинг асосини шаҳарда маълум бўлган, ижтимоий муносабатларнинг ўзига хос хусусияти (хусусан, ҳунармандчиликнинг ўрни), патриархал-феодал муносабатларнинг асосий томонларини кўриб чиқиш вазифаси, шунингдек, Бухоро хонлиги шаҳарлари ўрганаётган О. А. Сухарева тадқиқотларига мурожаат қилиш ташкил этди¹.

Н.А.Кисляков “Бухоро хонлигида XIX аср охири –XX аср бошларида ўтроқ аҳоли орасида патриархал-феодал муносабатлар” асарида ўша даврлардаги ижтимоий ҳаётни очиб берди. Олимниг ушбу асари ўша даврда этнография ва тарих фани дунёсида катта шухрат қозонди. СССР ФА нинг Москва ва Ленинград бўлимларда асар юзасидан бир неча бор этнограф олимлар тўпланиб, муҳокама ўтказганлар. Ҳар томонлама асар ўрганилиб чиқилгандан сўнг ҳар иккала бўлим ҳам уни чоп этишга рухсат берди. Қизиқарли жиҳати шундаги асар 1962 йил бир вақтда ҳам Москвадан, ҳам Ленинграддан нашр этилди. Асарда Бухоро хонлигида ривожланган феодал муносабатлар ва уларнинг капиталистик тараққиётга тўсиқ бўлиб, аҳолининг турмуши, қишлоқ ҳаёти, аграр муносабатлар баён қилинади. Биринчи бўлим деярли 30 бетга яқин бўлиб, унда Бухоро хонлигининг (амирлиги) XIX аср охири – XX аср бошларидаги ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёти ҳақида муҳим маълумотлар бериб ўтилади. Асарнинг қимматлилик жиҳатини оширган жиҳатлардан бири Н.А.Кисляков томонидан XVI-XVII асрларда Бухорода бўлган рус сайёҳлари, савдогар ва элчилари томонидан қайд этилган кундаликлар ва ҳужжатлар билан таққосланган ҳам эди.

Ушбу масала бўйича Н.А.Кисляков учун қимматли маълумотларни Д.Н.Логофет, А. Шишов, В.И.Масалский ва В.В.Бартолд асарлари берган. Бухоро хонлигининг патриархал-феодал муносабатларига оид илмий-тадқиқот ишларини ёзишда Н.А.Кисляков 20-30-йиллардаги, шунингдек, урушдан кейинги 50-йиллардаги тарихий-этнографик материаллардан фойдаланади. Тадқиқотлар асосан Бухоро хонлигининг шарқий қисмида амалга оширилди. Бироқ, шуни таъкидлаш керакки, Н.А. Кисляков XIX аср охири - XX бошларидаги Бухоро хонлигининг архив материалларига мурожаат қилади. Шундай қилиб, Н.А.Кислякова ўтроқ аҳоли орасида Бухоро хонлигидаги патриархал тузумга оид материалларни таҳлил қилиб, Бухоро хонлиги даврида феодал мулк шакллари, асосан “танҳо” каби

¹ Сухарева О.А. Позднефеодальный город Бухара конца XIX –нач. XX вв, Ташкент.1962//Историко-этнографический очерки.Ташкент,1958.

тоифалар билан ривожланган еди, Ғарбий Бухоро рентабеллик тури иқтисодиётда эмас, балки заминда деган хулосага келади. Бухоро амирлигининг сўнгги хукмдорлари даврида хазинани тўлдиришнинг асосий манбаи аҳолидан олинадиган солиқлар бўлиб қолган эди. Янги-янги солиқларнинг жорий этилиши, ёки мавжуд солиқларнинг номи ўзгаритилиб қўйилиши аҳолини оғир аҳволга солиб қўярди. Ердан олинадиган асосий солиқлар “ушр”, “танҳо” ва “амал” солиқлари эди.

Н.А.Кисляковнинг таъкидлашича, энг сўнгги жорий қилинган солиқлардан бири “бона” ёки “танобона” бўлган. Полиз экиладиган ерлардан олинадиган ушбу солиқ тури асосан унумдор ерлардан сув билан таъминланганлигига қараб олинган. Агар далалар ёки боғлар ариқ ва каналлар яқинида бўлса катта солиқ тўлар эдилар. Н.Ф.Ситняковскийнинг ёзишича, 1899 йилда Зарафшон дарёсининг ўнг томонидан 32 та ариқ сув олган бўлса, сўл томонидан 20 та ариқ сув олган¹. Тадқиқотчи В.И.Масальский маълумотлари бўйича, 1892 йилда Зарафшон дарёсининг ўнг томонида 25 та , сўл томонида эса 18 та ариқ бўлганлиги қайд этилади². Агар 1892-1899 йилларда Зарафшон дарёсидан 9 та янги ариқ чиқарилгани ҳисобга олинса, гўёки амирликда суғориш тизими, йилдан – йилга яхшиланиб борилгандай кўзга ташланади. Аслидачи, бу даврда ҳам Бухоро амирлиги аҳолиси кам сувлик ва сувсизликдан қийналиб яшарди. Солиқлар эда муттасил ошириб борилар эди. Шарқий Бухоро ҳудудларида танҳо ерлари алоҳида хизматлари учун берилган бўлса-да, асосан, танҳога эгалик қилинган амалдор, амирлик олдида хизматлари баланд бўлган шахслар асосан танҳодан келадиган дароматга эгалик қилар эдилар. Бу эса уларни қишлоқнинг йирик мулкдорига айлантириб қўярди. Н.А.Кисляков “танҳо” ни ўрта асрлардаги “икто”га таққослайди. Бухоро амирлигининг чекка ҳудудларида танҳони олганлар катта мавқеига эга бўлибгина қолмай бошқарувга ҳам ўз таъсирларини ўтказган эдилар. Шарқий Бухородаги Қоратегин беклигида танҳо ерларини олган амалдор амир ва беклик ҳокимига “тортиқи” деб номланган совға-саломлар ва қимматбаҳо буйумлар тақдим этишган. Шу муносабат билан Қоратегиннинг деярли бутун аҳолиси: 1) амирга унинг жойлардаги вакили –ҳокими учун ер рентасини тўлаган “факирлар” ва 2) ўз ерларини “танодорларга” берган “бой” каби иккига бўлинган эди. Танҳодорнинг қонун билан белгиланган хуқуқлари “ушр” ва “амал” солиқларини олиши билан ниҳоясига етган³.

Н.А.Кисляков ўз асарларида "танҳо" га параллел равишда Салжуқийлар даврига оид “икто” ни ҳам айтиб ўтади. В.В.Бартольд⁴ ва

¹ Н.Ф.Ситняковский. Заметки о бухарской части долины Зарафшана. СПб, 1899. Том-1., -С.135.

² В.И.Масальский. “Хлопковой дело в Средней Азии (Туркестан, Закасп.обл. Бухары и Хива) и его будущее. СПб,1982.,-С.145.

³ Кисляков Н.А. Очерки по истории Каратегина. К истории Таджикистана.2-е издание, испр. И доп. Таджикгосиздат, Сталинабад.1954.223 с

⁴ Бартольд В.В. Туркестан в эпоху монгольского нашествия,11,СПб,1900. С.326-327.

А.А.Семенов иқто фақат вақтинчалик мукофот, иқто эгаси деҳқоннинг мол-мулкига, хотинларига ва болаларига эмас, балки ортиқча маҳсулотига эга бўлиш ҳуқуқига эга бўлганлигини Низомулмулк сўзларини келтириб ўтадилар. В.В.Бартолд бу масала бўйича Д.Н.Логофет билан баҳслашар экан, у Бухорода деҳқонлар ҳақ-ҳуқуқлари тўла-тўқис эканлиги тўғрисида нотўғри гапираётганини таъкидлайди, мансабдор ўз даражасига қараб унга бўйсунувчининг маълум ҳудуддаги деҳқонлар устидан ҳукмронликни амалга ошириши ҳақида таъкидлайди. Бухоро ерларининг сувсиз дашт, тўқайзор қисми кўчманчи жамоаларга бўлиб берилган бўлиб, улар бу ерлардан фойдаланганликлари учун давлатга хирож тўлар едилар. Бундай ерлар сотилмасди ва айирбошланмасди. Бухоро амирлигининг шарқий қисмида Қоратегин, Дарбоз ва Кўлоб ҳудудларида табиий-географик жиҳатдан унумдор ва агротехника воситалари, шунингдек, сув билан яхши таъминланганлиги боис хирож солиғи бошқа ҳудудларга нисбатан юқорироқ олинган. Давлат ерларининг бошқа бир қисми ҳукмрон сулола аъзоларига, йирик давлат мансабдорларига, лашкарбошиларига давлат олдидаги хизматлари евазига суюрғол шаклида инъом етилган эди. Суюрғол олганлар у ерни бошқариш ҳуқуқини ҳам олганлар. Суюрғол эгаси давлат хазинасига хирож тўлаши ҳамда олий ҳукмдорнинг чақириғига кўра ўз қўшини билан ҳарбий юришларда иштирок етиши лозим эди. Шоҳмурод замонида ҳар бир зироатчидан қўшпули (ҳар қўш (48-50 таноб) ердан 40 тийин) олинган. 1807-йили амир Ҳайдарнинг бир ёрлиғида ҳар таноб ердан бир тиллодан танобона олиниши зарурлиги кўрсатилган. Агар экинзор эгаси танобона тўлашдан бош торца, ҳосилнинг учдан бир қисми мол (хирож) тариқасида олинган. Баъзида хирож ҳосилнинг ярмини ташкил етган. XV-XVIII асрдан закот солиғи бевабечоралар, мусофирлар фойдасига олинган бўлса, XVIII асрдан бошлаб хазина фойдасига олинадиган бўлди. Қоратегин ва Дарвоздаги эксплуатация шакллари деҳқонга нисбатан жуда қаттиқ бўлган, “танҳо” ерларида бўлган деҳқонлар ўз танҳохурларига солиқ ва тўловларни тўлашлари шарт эди. Кейинчалик деҳқонлар устига ҳукумат “подшои” солиғини амир хазинасига тўланадиган солиқни ҳам қўшди¹. Н.А.Кисляков Бухоро хонлигининг Шарқий қисмида, қисман деҳқонларга солиқ солинадиган ва деярли бутунлай феодалларга қарам бўлган Каратегин ва Дарвоздаги феодал муносабатларнинг моҳиятини аниқлаб ва ёритиб бера олди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Boltayev, Bobir Baxtiyorovich. "BUXOROLIK MINIATURACHIRASSOM SADRIDDIN POCHCHAYEV IJODIGA BIR NAZAR." *Scientific progress* 1.6 (2021): 998-1004.

¹ Кисляков Н.А. Очерки по истории Каратегина.//К истории Таджикистана Сталинабад,1954,С.-115-116

2. Rajabov, Oybek Iskandarovich. "BUXORODAGI AYRIM MUQADDAS QADAMJO-QAL'ALAR XUSUSIDA." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1162-1168.
3. Умаров, Б. Б. "НА КИСЛЯКОВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА ЖАНУБИЙ ТОЖИКИСТОН ЭТНИК ТАРИХИ." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1005-1009.
4. Тўраева, Г. Б., Ўтаева, Ф. Х., & Жумаева, Н. А. (2021). ОА СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ. *Scientific progress*, 1(6), 1010-1018.
5. Bakhtiyorovich, Boltaev Bobir. "Excerpts from the life of the bukharian artist." *Middle European Scientific Bulletin* 12 (2021): 160-165.
6. Ochilov, A. T. "DATING OF THE ZAMANBABA CULTURE: ASSED ON ARCHAEOLOGICAL SOURCES." *Theoretical & Applied Science* 12 (2019): 589-591.
7. Mubinov, M. A. "Diplomacy of the eastern states and central asian khanates in the struggle for independence." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 26-31.
8. Maksud, Beshimov. "Markets of Bukhara." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 18-21.
9. Sharopov, Dilshod Ravshan O'G'Li. "ABDURAZZOQ SAMARQANDIYNING "MATLAI SA'DAYN VA MAJMAI BAHRAYN" ASARINING O'RGANILISH TARIXI." *Scientific progress* 2.1 (2021): 358-361.
10. Очилов, Алишер Тўлис Ўғли. "БУХОРО ВОҲАСИ ШАКЛЛАНИШИДА ЗАРАФШОН ДАРЁСИНИНГ ЎРНИ ВА ВОҲА ТАРИХИЙ ГЕОГРАФИЯСИГА ДОИР АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР." *Scientific progress* 1.6 (2021): 933-938 Murodova, Dilrabo Shomurodovna, and Feruza Xolmamatovna O'tayeva. "TF Gelax tadqiqotlarida Buxoro shahri mudofaa tizimining organilishi." *The Fifth International Conference on History and Political Sciences*. 2015.
11. Turaevich, Halimov Talat. "From the history of economic relations between central asia and india (XV-XVII centuries)." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 22-25.
12. OCHILOV, Alisher. "JEWELRYC TRADITION IS A SOURCE OF STUDY OF BUKHARA HISTORY." *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi* 1.1: 105-116.
13. Бобожонова, Феруза Хаятовна. "БУХОРО МАДРАСАЛАРИ МАЪНАВИЯТ ДУРДОНАСИ." *Scientific progress* 2.1 (2021): 362-366.
14. Муродова, Дилрабо Шомуродовна. "ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА БУХОРОДА ИЛМ ВА ФАН (БУХОРО ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ МИСОЛИДА)." *Scientific progress* 2.1 (2021): 660-664.

15. Ochilov Alisher. "The Role of Zamanbaba Culture in The Social and Economic History of Bukhara Oasis During Bronze Age." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.4 (2021): 42-47.
16. JAMOLOVA, DILNOZA MUYIDDINOVNA. "THE END OF THE EMIRATE OF BUKHARA: THE END OF THE POLITICAL STRUGGLE BETWEEN THE JADIDS AND THE ULEMA." *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences* 1.1 (2021).
17. Jamolova, D. M. "Traveling to Modernity: Perception of Modernity of the Central Asian Muslims in the early 20th century." *International Journal of Psychosocial Rehabilitation* 9.24 (2020): 4202-4207.
18. Темиров Ф., Исломов Д. САДРИДДИН АЙНИЙ–ЗАМОНДОШИ ФИТРАТ ҲАҚИДА //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1349-1354.
19. Темиров Ф., Халикова Н. БУХОРО АМИРЛИГИДА ТАШҚИ СИЁСАТ ВА ДИПЛОМАТИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИДАН //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1276-1282.
20. Темиров Ф., Умаров Б. БУХОРО АМИРЛИКДА ОИЛА, НИКОҲ ВА МЕРОС ҲУҚУҚИНИНГ АМАЛДА ҚЎЛЛАНИШИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1201-1207.

МОЗИЙ ДУРДОЛАРИ СЎЙЛАГАНДА - ЁХУД МАТОДАГИ БИТИКЛАР

*Носирова Сория Саиджоновна-
Бухоро давлат музей-
қўриқхонаси мутахассиси*

Азалдан халкимизнинг диний эътиқоди, илмга бўлган чанқоғлиги ва тафаккурининг юқори савияда бўлганлиги сабаб, ижодкорона қарашларини ўз хунарларида ҳам акс эттирганлар. Нафақат Турон заминидан етишиб чиққан улуғ алломаларнинг мерослари, балким, хунармандлар томонидан яратилган нодир ашёлари, эпиграфика санъати орқали, Исломий илмлар хазинасини бойитишга ўз ҳиссаларини қўшиб келганлар. Мана шундай хунарлардан бири каштадўзлик, деярли барча халқларда қадимийлиги, иқлими, табиий шароити, атроф-муҳити билан боғлиқ ҳолда ҳар бир халқ санъати, касб-хунар турлари билан бирга, улар таъсирида Ислом дини маданияти ривож топганлигини кўрсатади. Каштачилик хунари билан қадим-қадимдан хотин-қизлар шуғуланиб келишган бўлсада, хунарнинг сир-асрорларини пухта ўрганиб олишган ва безакли кашталарни тикибгина қолмай эпиграфика санъатидан ҳам кенг фойдаланиб келишган. Мана шундай қадимий кашталардан бири бўлган

МУНДАРИЖА

О.Х.Хамидов. “Қадимий ва навқирон Бухоро - илм-фан ва маданият ўчоғи” 3

1-ШЎБА. БУХОРО АРХЕОЛОГИЯСИ, ЭТНОГРАФИЯСИ, НУМИЗМАТИКАСИ ВА ТОПОНИМИКАСИ..... 5

Курбонова М.Б., Норова Дилдова. Бухоро таом-егуликларини забт этган зираворлар	5
Очилов Алишер. XX асрнинг 30-40 йилларида Бухоро воҳасида олиб борилган археологик тадқиқотлар тарихи	10
Акмал Ўлмасов. Варахша деворий суратлари консервацияси тарихига доир	17
Исомитдинов Жорабек. Роъё ба маросими тольгузори нахустин хони манѓитњо-Муњаммад Рањимхон	21
Умаров Бахтишод. Н.А.Кисляков тадқиқотларида Бухоро амирлигидаги феодал ва қишлоқ хўжалиги муносабатларининг ёритилиши	26
Носирова Сория. Мозий дурдолари сўйлаганда - ёхуд матодаги битиклар	31
Утаева Феруза, Аббосов Аббосали. Археологик тадқиқотлардаги инновацион ҳамкорлик	33
Джураев Шерали. Сбор ювелирных изделий и создания выставки в Бухарском музее	39
Мубинов М.А., Шадиева В.Р. Корейская этническая единица в Бухаре: история появления и дальнейшая судьба.....	44
Хакимова Саида. XIX асрда Зарафшон дарёсининг гидрографик ўрганилиши тарихи	47
Джураев Шерали, Кабилов Шохрух. Монетные клады, найденные в бухарском оазисе (на основе книги приёма Бухарского музея)	49
Салохиддинова Д.З., Жураев З.З. Классификация архитектурных ансамблей и типы их происхождения.....	54
Ибрагимов Р.З. Қуйи Зарафшон ҳудудининг ўзлаштирилиш босқичлари тарихидан	60
Mirzayeva Diloromxon. Buxoro shahrining nomlanishi va etimologik tarixi ...	64

2-ШЎБА. БУХОРО ВОҲАСИДА ДАВЛАТЧИЛИК АСОСЛАРИ, ШАҲАРСОЗЛИК, МОДДИЙ ВА МАЪНАВИЙ МАДАНИЯТ МАСАЛАЛАРИ..... 67

Отахўжаев Азимхўжа. Бухоро воҳасида давлатчилик – бухорхудотлар давлати.....	67
Алламуратов Ш.А. Амударё бўйлаб Бухоро амирлиги қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ташилиши	72
Abdumalikova Muslima. Interethnic harmony is an important factor in the socio-political development of Uzbekistan	76

**BUXORO DAVLAT
UNIVERSITETI**